

Στήν εύφορη κοιλάδα τού Κηφισού, παλαιά ιστορία είναι η αναφορά Πανηγύρεων, αφού καταγράφεται στο σιγίλλιον, περί τών ορίων τής Επισκοπής Διαυλείας και Ταλαντίου, τού Πατριάρχου Ιερεμία Β', το σωτήριο έτος 1572 μ. χ. .... η Αγία Μαρίνα μετά τής πανηγύρεως αυτής...

Βεβαίως η Αγία Μαρίνα, ως πόλισμα, τα χρόνια αυτά, δεν θα ήταν πολύ διαφορετική από σήμερα, ίσως όμως, τα κριτήρια τότε, να ήταν άλλα, όχι μόνον πληθυσμιακά. Γενικά τα πανηγύρια, ήσαν και θρησκευτικά, αλλά όπως πάντα και εμπορικές και κοινωνικές συγκεντρώσεις.

Στήν Ελάτεια, μετά τήν συγκομιδή τών καρπών, τών ετησίων εισοδημάτων, υπήρχε και η Εμποροζωοπανήγυρις, όπου οι κάτοικοι τής κοιλάδας, έκαναν τις προμήθειες, αγαθών αγροτικής και οικιακής οικονομίας, όπως εργαλεία, μαχαίρια, κουδούνια, σκευή, κάπες, φλοκάτες, ξύλινα γουδιά, κουτάλες, (μήν ξεχάσουμε τόν κούτ'λα !), φ'τσέλες και βλαχομαλάματα, από ορεινούς μικροβιοτέχνες, πού συνέρρεαν από

τήν Σ'βάλα, τα Σάλωνα, τα Τρίκαλα, ακόμη και το Πήλιο, να πουλήσουν, να ανταλλάξουν και να διασκεδάσουν, με τα " Όργανα ", κατά το έθος αυτό, τών Ελλήνων, πού χάνεται βαθειά πίσω στόν χρόνο. Υπήρχαν όμως και οι ζωοπανηγύρεις και μάλιστα, αρκετά ζωηρές και πολυσύχναστες, αφού η μηχανοκαλλιέργεια και τα "αγροτικά" μηχανήματα, δεν είχαν ανατρέψει ακόμη, τήν παραδοσιακή καλλιέργεια και τα ζώα, ήσαν τα εργαλεία -μηχανήματα παραγωγής. Σε ξεχωριστούς χώρους, συνήθως έξω, από τον οικιακό ιστό, κατασκηνώναν οι πωλητές, ίππων, ημιόνων, όνων, με τα ζάτους, οι λεγόμενοι τσαμπάσηδες, βαθειά μελαχροίνοι, μουστακαλήδες, πού δοκίμαζαν τήν ευρωστία, αποφαινόταν για τήν ηλικία, τήν παράσταση, τήν αντοχή και τήν υγεία τους, κρατώντας το απαραίτητο καμ'τσι, στο ένα χέρι, ενώ με το άλλο, άνοιγαν το στόμα τού ζώου, ανιχνεύοντας τήν ηλικία (το τηράει στα δόντια έλεγαν). Σκηνές γραφικές, τής καθ'ημάς Ανατολής, πού σήμερα εξέλιπταν, λόγω τής ανατροπής, τών κοινωνικών συνθηκών, πού μετέβαλλαν, τήν ετήσια αυτή, εορταστική συνάθροιση, σε περιφερόμενη σύνοδο, τών ιδίων μικροπωλητών κυρίως, με παζαριώτ'κα εμπορεύματα, όπου οι παλαιοί μικροβιοτέχνες σπανίζουν. Δεν παύει όμως και σήμερα, παρά τήν παρακμή του, " τού παζαρ ", να αποτελεί μία σημαντική στιγμή, ένα βότσαλο, στήν ακινησία τής επαρχιακής λίμνης, με τήν κίνηση, τήν μουσική, τήν μεζεδολογία, τήν συμμετοχή τής όσφρησης στους κ'πνούς από τα ψητά, τα σπωρικά και τα συναφή, έστω χωρίς, τα θεατρικά μπουλούκια, το Γύρο τού θανάτου, τήν σκοποβολή, ακόμη και τήν υπαίθρια ρουλέτα, κάποιων φτωχοδιαβόλων. Όμως για τα παιδιά, αλλά και μερικούς μεγάλους, το κάτι άλλο ήταν, το Πανόραμα, ένα είδος εικονοσκοπίου τής εποχής, ένα ξύλινο, μαγικό κιβώτιο, με προσοφθαλμία οπή, όπου, με τήν τροφή μανιβέλλας, εμφανίζονταν χρωματιστές θαυμαστές εικόνες, εξωτικών τόπων και χωρών, με τήν γεωγραφική και ιστορική καθοδήγηση, τού χειριστή, ο οποίος με μία συρτή, μονότονη φωνή, εκφωνούσε το αφήγημα του, καθώς και παρατηρήσεις... σκούπισε

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ 2017*

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας Email: pgdimakis@gmail.com

Δημ. Παλαντζας - Νίκος Γιαννακοπουλος - Γιωργος Χρειαος
Ελάτεια Οκτ. 1949
(αρχείο Ελ. Ν. Χρειαος)

τήν μύτη σου μικρέ...εδώ Κύριοι (β)λέπετε τόν μέεγα ποταμό Νείλο...να και τα αρσάκια...Κύριε...κύριε...Θείου δεν λείπουμε τίποτα...αυτόματα η απάντηση κάλυπτε τήν βλάβη...τι να δείς βρέ; μαύρα τ' αραπάκια, μαύρος κι ο ποταμός... και απτόητος συνέχιζε (όπως ο Μ. Λουντέμης διέσωσε)...ιδού και η Μόσχα τής Ρωσίας, πού τήν κυβερνά άνδρας, με θηλυκό όνομα, ΕΛΕΝΙΝ ήταν τ' όνομά του...συλλέγοντας τις δεκάρες μικρών και μεγάλων, όπως και μεις τα θραύσματα και τα σπαράγματα, μίας εποχής αθωότητας, πού είναι ο δικός μας, χαμένος Παράδεισος. Άς είναι και φέτος, " τού Παζάρ ", όπως κάθε χρόνο, στήν Ελάτεια, θα έχει τα τωρινά χαρακτηριστικά του, με τήν ευχή, να συνεχίσει αυτοαναγεωμένο και αναγεννώμενο. Στήν φωτογραφία τού 1949, στόν σημερινό πεζόδρομο, τρία τότε νέα παιδιά, γελαστά, ευδιάθετα, ημέρες παζαριού, ξεχωρίζουν από το πλήθος, πού συνωστίζεται στο βάθος, γύρω από τις παράγκες. Δεξιά το παλιό πετρόχτιστο καφενείο τού Ν. Αυγερίου " Μπερνίτσα ", αριστερά η οικία Παπαμαγγανά και στο βάθος, οι θαλερές ακακίες τού Αη-Δημήτρη.

* Ο Αγιαμαρινιώτης συμπατριώτης μας, Κώστας Τριανταφύλλου, είναι δημοσιογράφος, και, κατάγεται από την Αγία Παρασκευή Λοκρίδος. Για την πληρέστερη σχετική ενημέρωση, μας παραχώρησε το απαραίτητο υλικό από το Αρχείο του, τον ευχαριστούμε.

ΤΑ ΠΑΖΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΚΗΦΙΣΟΥ

Τετάρτη, 20 Σεπτεμβρίου 2017

Παζάρια, - εμποροπανηγύρεις όπως λέγονται επίσημα- γίνονται σε κωμοπόλεις της περιοχής μας. ....

Με υπουργικές αποφάσεις έχουν ιδρυθεί και πραγματοποιούνται και σήμερα, στην Ελάτεια, την Αμφικλεία, τη Γραβιά και την Κάτω Τιθορέα. Η αναφορά των γίνεται με βάση την χρονολογία δημοσίευσης του χρόνου αρχικής λειτουργίας τους.

Η πραγματοποίησή τους αρχικά γίνονταν τους καλοκαιρινούς μήνες και σήμερα

τους φθινοπωρινούς.

Η χρονική περίοδος πραγματοποίησης κάθε παζαριού ήταν πάντα διαφορετική από των άλλων, ώστε να διευκολύνονται οι κάτοικοι της περιοχής μας.

Από έρευνα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως προκύπτουν τα ακόλουθα:

1) Το παζάρι της Ελατείας είναι το αρχαιότερο. Συστήθηκε, στις 28 Δεκεμβρίου 1880, με διάταγμα του βασιλέα Γεωργίου Α'. Με το ίδιο καθοριζόταν η έναρξη, η χρονική διάρκεια και η λήξη του. Αρχίζε από την 25 Ιουλίου και διαρκούσε μέχρι την 28 του ίδιου μήνα, κάθε χρόνο. (1)

Μετά από δεκατρία χρόνια, δηλαδή το 1893, μετατοπίζεται η χρονική περίοδος πραγματοποίησης του παζαριού. Με διάταγμα που υπογράφει τον Αύγουστο εκείνου του χρόνου, ο τότε διάδοχος Κωνσταντίνος, εκτελώντας χρέη αντιβασιλέα, η εν λόγω εμποροπανήγυρις «τελείται εφεξής από της 23 Αυγούστου μέχρι της 24 ιδίου μηνός εκάστου έτους». Έτσι, η διάρκεια της από τετραήμερη περιοριζόταν σε διήμερη. (2)

Το 1933 αλλάζει η μορφή του παζαριού αλλά και ο χρόνος πραγματοποίησης του. Με προεδρικό διάταγμα του Ιουλίου του 1933, μαζί με την εμπορική πανήγυρη καθιερώνεται να γίνεται και ζωοπανήγυρη, δηλαδή αλογοπάζαρο. Έτσι, οι γεωργοί των γύρω χωριών μπορούσαν να αποκτήσουν άλογα, μουλάρια και γαϊδούρα, απαραίτητα για τις αγροτικές του δουλειές. Δηλαδή αγόραζαν καινούργια ή κάνοντας ανταλλαγή «τράμπα», όπως έλεγαν, του δικού τους ζώου, που ήταν συνήθως γέρικο, με μικρότερης ηλικίας, που πωλούσαν οι ρομά. Στην διαδικασία συμμετείχαν ζωέμποροι, που τους αποκαλούσαν «τσαμπάσηδες».

Με το ίδιο Π/Δ είχε καθορισθεί ότι «Τελείται ετήσια εμπορική πανήγυρις και ζωοπανήγυρις από 7-13 Οκτωβρίου». (3)

Το 1958 με διάταγμα του βασιλιά Παύλου αποφασίσθηκε η ετήσια εμποροπανήγυρη «να τελείται εφεξής από 9- 15 Οκτωβρίου εκάστου έτους». (4)

2) Μετά από 21 χρόνια, στις 8 Ιανουαρίου 1901, με βασιλικό διάταγμα του Γεωργίου του Α' εγκρίθηκε η σύσταση «ετήσιας εμπορικής πανηγύρεως, εν Δαδίω, πρωτεύουσας του δήμου Δρυμίας, τελουμένης από της 8ης μέχρι και της 10 Σεπτεμβρίου». (5).

Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του παζαριού εγκρίθηκε, το 1922, η τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου του Δαδιού. Αυτή έγινε για την απαραίτητη ίδρυση πλατείας και την ανέγερση παραπηγμάτων, αναγκαίων κατά τη διάρκεια του της πραγματοποίησης του. (6).

Το δαδιώτικο παζάρι θα γίνει από 18 μέχρι και 24 Σεπτέμβρη κα θα διαρκέσει δύο μέρες, επί πλέον, σύμφωνα με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του δήμου Αμφικλείας -Ελάτειας.

3) Το 1951 εγκρίθηκε η λειτουργία νέας εμποροπανήγυρις, στον Δήμο Δρυμίας Νομού Φθιώτιδος. Στο

Β/Δ γράφεται: «Εγκρίνουμεν όπως εν τω ειρημένω Δήμω τελείται κατ' έτος εμποροζωοπανήγυρις από 21-25 Σεπτεμβρίου. Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η δημοσίευσις και εκτέλεσις του παρόντος».

Από την διατύπωση προκύπτουν ερωτηματικά γιατί το 1951 δεν υπήρχε Δήμος Δρυμίας. Πιθανόν η εν λόγω εμποροπανήγυρις να είναι αυτή που γίνεται, σήμερα, στην Γραβιά, στην θέση Ρεσινίκος, για την γιορτή της Πεντηκοστής.

Πάντως στα έχοντες υπ' όψιν αναφέρονται δύο έγγραφα του Νομάρχου Φθιώτιδος και μία πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου Δρυμίας, που είχαν υποβληθεί στον υπουργό Εμπορίου, προκειμένου να εγκρίνει την εν λόγω εμποροπανήγυρη.

Η διάρκεια της είναι σήμερα τριήμερη και γίνεται σε διαφορετική χρονική περίοδο από την αναγραφόμενη στο αναφερόμενο Β/Δ. (7).

4) Το νεότερο παζάρι είναι της Κάτω Τιθορέας. Με βασιλικό διάταγμα, του 1966, εγκρίθηκε η εκτέλεση ετήσιας εμποροζωοπανήγυρις «εν τη πλατεία Αγίου Δημητρίου της Κοινότητας Κάτω Τιθορέας Φθιώτιδος από 5ης μέχρι και της 10ης Νοεμβρίου εκάστου έτους». Τα τελευταία χρόνια το παζάρι γίνεται στον κεντρικό δρόμο του οικισμού. (8).

Τα τελευταία χρόνια δεν γίνονται ζωοπάζαρα, αφού οι αγροτικές δουλειές γίνονται με τα τρακτέρ και άλλα μηχανήματα και οι μετακινήσεις με αγροτικά αυτοκίνητα. Γι' αυτό και τα άλογα και τα γαϊδουράκια έχουν εξαφανισθεί.

ΠΗΓΕΣ

- (1) ΦΕΚ 8/Α/28-1-1881.
- (2) ΦΕΚ 155/Α/ 11-8-1893.
- (3) ΦΕΚ 192/Α/15-7-1933.
- (4) ΦΕΚ 102/Α/ 3-7-1958.
- (5) ΦΕΚ 8/Α/ 12-1-901.
- (6) ΦΕΚ 66/Α/4-5-1922.
- (7) ΦΕΚ 85/Α/23-3-1951.
- (8) ΦΕΚ 24/Α/3-2-1966

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ 1947

Επί τέλους παζάρη, χαμόγελα και βόλτα στις παράγκες, σφιχτοδεμένες ακόμη, μία αδιόρατη αίσθηση ανασφάλειας διαπερνά, τούς περιπατητές.